

АНАЛІЗ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

У статті проводиться дослідження сутності оцінки кредитоспроможності підприємств, його функцій та значень в економічній системі, основні проблеми розвитку та шляхи вдосконалення аналізу кредитоспроможності в Україні.

В статье проводится исследование сущности оценки кредитоспособности предприятий, его функций и значений, в экономической системе, основные проблемы развития и пути совершенствования анализа кредитоспособности в Украине.

The article deals with research of essence of estimation of solvency of enterprises, his functions and values, is conducted in the economic system, basic problems of development and ways of perfection of analysis of solvency in Ukraine.

Ключові слова: кредитоспроможність, кредитна історія, фінансовий стан, позичальники, домашні господарства, процентна ставка.

В Україні сьогодні склалася така ситуація, коли при всьому розмаїтті видів залучень надання коштів у тимчасове користування, всі вони на практиці зводяться до врахування фінансового стану, кредитної історії позичальника, а не його майбутнього розвитку. Саме тому у формуванні кредитних відносин між підприємствами і банками основним критерієм виступає кредитоспроможність позичальника.

Вивченню теоретичних і практичних питань кредитоспроможності підприємства присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених: Н.Внукової, М.Лагун, О.Олійник, Л.Гриценко, І.Боярко, Н.Кручок, І.Рудченко, В.Грушка, А.Мороза, Т.Сусіденко, В.Хойера, М.Ямпольського та ін.

Зараз для України актуальним є питання вдосконалення організаційно-економічних і правових засад ефективної кредитної діяльності вітчизняних банків, від чого в загальному залежить стабільність економіки країни.

Метою даної статті є дослідження та аналіз кредитоспроможності позичальників з урахуванням показників їхньої діяльності, методів оцінки, теоретичних характеристик інформаційної бази кредитоспроможності.

В умовах ринкової системи господарювання, коли підприємства стають більш самостійними і при цьому несуть велику відповідальність за результати господарської діяльності, набуває важливого значення стан збереження фінансової стійкості підприємств та належна оцінка їх плато- і кредитоспроможності.

Кредитоспроможність – наявність у позичальника передумов для одержання кредитів, своєчасної сплати процентів за користування ними і здатність повністю та в установлені терміни розрахуватися з банком за своїми зобов'язаннями [2, с.30-31].

Кредитні відносини між банком і його позичальником регламентуються законодавством і кредитною угодою. При вивченні заявки на кредит

кредитний інспектор може провести інспекцію підприємства і поговорити з керівниками фірми. На основі бесіди складається певне уявлення про рівень компетенції людей, які очолюють фінансові, операційні і маркетингові відділи, адміністративний апарат.

Під час інспекції можна з'ясувати багато технічних питань, які не були висвітлені в ході переговорів, а також скласти уявлення про стан майна, будинків і обладнання компанії тощо [1, с.162].

Необхідними критеріями оцінки кредит спроможності позичальника з метою надання довгострокового кредиту є:

- ✓ визначення кредитної історії позичальника;
- ✓ вивчення репутації позичальника;
- ✓ оцінка фінансового стану;
- ✓ оцінка бізнес-проекту та визначення достатності його грошового потоку для здійснення виплат основної суми боргу [3, с.73].

Звичайно, на визначення кредитоспроможності впливають і такі чинники як вік, освіта, сімейний стан, кількість дітей, сфера діяльності, зарплата, майно, поточні зобов'язання, кількість минулих кредитів тощо.

Для прикладу пропонуємо показати залежність надання кредиту від віку позичальників:

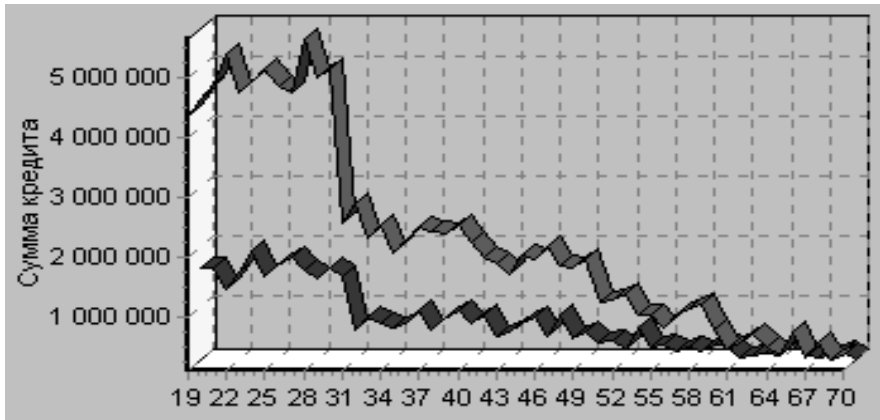

Рис. 1. Суми, які одержали позичальники або вимагали потенційні позичальники(дослідження зроблено автором)

На рис. 1 наочно видно, що в основному беруть кредит особи до 30 років, від 30 до 50 менш активно, від 50 до 70 практично не беруть. Мабуть, умови кредитування не влаштовують осіб старших 30 років в більшості випадків. Якщо аналізувати причину такої кількості відмов у видачі кредитів, то з'ясується, що потенційні позичальники неадекватно оцінювали свої можливості по погашенню кредиту.

Відобразимо, на які потреби найбільше виділяються певні суми кредиту:

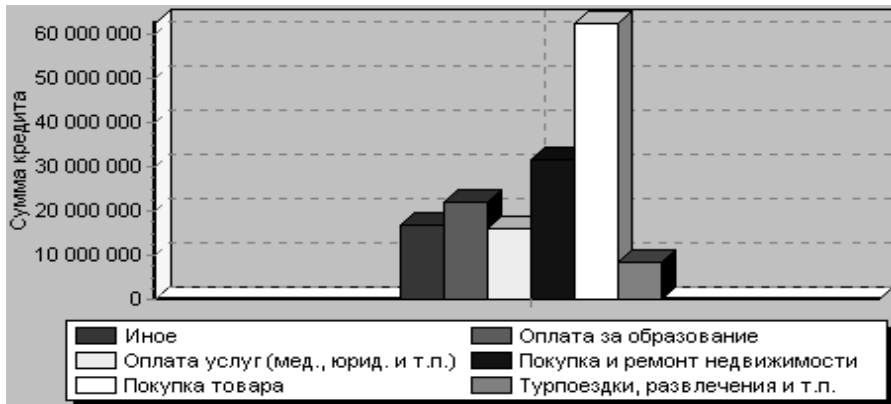

Рис. 2. Потреби позичальників

Відповідно до рис. 2 чітко видно, що кількість звернувся за кредитом на покупку товарів тривалого користування складає більше 40% від загальної кількості позичальників. Продовжуючи дослідження І.П.Рудченка слід сказати, що головною причиною найбільшої кількості кредиту на покупку товарів є те, що вони користуються найбільшим попитом серед споживачів, а тому вони найбільше беруть кредитів на цю сферу.

Приведемо приклад залежностей оцінки кредитоспроможності від освіти позичальника:

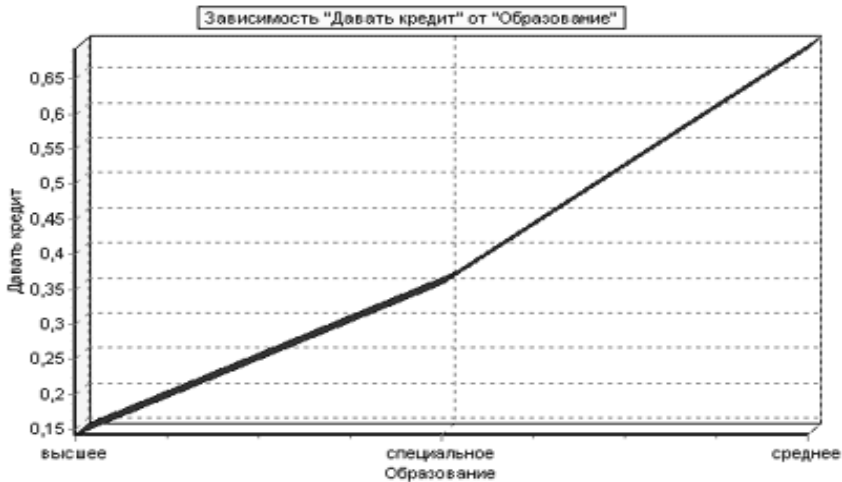

Рис. 3. Надання кредиту залежно від освіти

Аналізуючи цей рисунок, слід сказати, що довіра до позичальника зростає при зменшенні його рівня освіти – особи із середньою освітою більш схильні до повернення кредиту.

Відповідно до всіх чинників, що впливають на кредитоспроможність, наведемо рис. 4 (станом на кінець жовтня 2010 року):

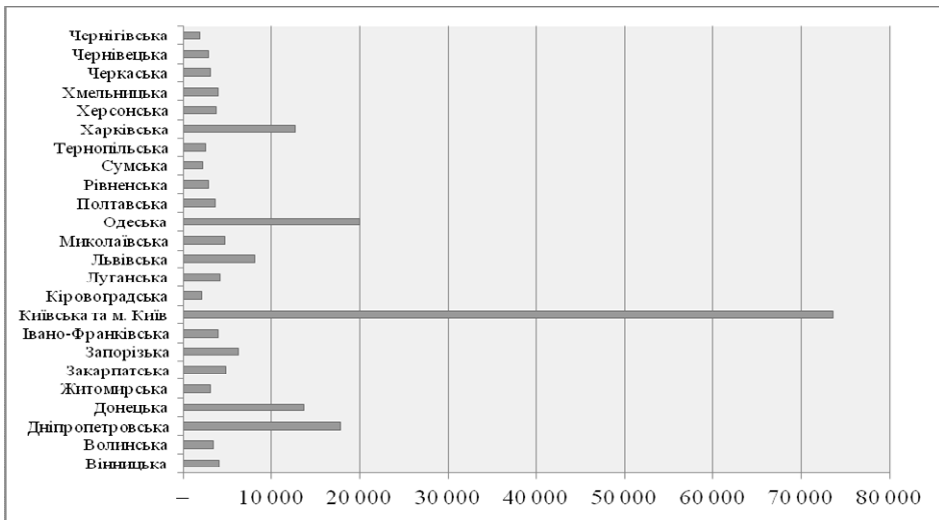

Рис. 4. Кредити наданні домашнім господарствам(дослідження проведені автором)

Бачимо, що найбільша кількість кредитів була надана у Київській області (73633 млн.грн.), також Одеській (20040 млн.грн.), Дніпропетровській (17793 млн.грн.) областях. Тобто, це такі області, які є найбільш розвиненим сектором домогосподарств і економікою в цілому. Найменше надавалися кредити Чернігівській області (1926 млн. грн.). Вінницькій області було надано 4 036 млн.грн.

Щодо характеристики процентної ставки наведемо такі статистичні дані. У жовтні 2010 року процентні ставки за кредитами, наданими протягом місяця не фінансовим корпораціям, в гривнях зросли до 13,84%, в доларах США знизилися до 9.58% , в євро зросли до 10,61% [4].

Головним недоліком оцінки кредитоспроможності є незначна кількість балів, яка нараховується за показниками, характеризуючи кінцеві результати господарської діяльності і ефективність використання фінансових ресурсів. Також банки недостатньо надають увагу кінцевим показникам роботи позичальників. Спостерігається значне ранжирування позичальників по класах кредитоспроможності (5 класів: "А", "Б", "В", "Г", "Д"). Крім того, позичальників класів "Г" і "Д" недоцільно розглядати на предмет видачі кредиту. Їх слід об'єднати в один клас. Таким чином досить чотирьох класів кредитоспроможності "А", "Б", "В", "Г".

Отже, на сьогодні проблема аналізу кредитоспроможності підприємств є досить актуальною темою. Слід зазначити, що нормативне регулювання оцінки кредитоспроможності залишається складним. Саме забезпечення стабільності законодавчій базі і буде сприяти кращій оцінці кредитоспроможності підприємства. Типовими проблемами у області кредитування фізичних осіб, що стоять перед банками України є відсутність спеціального законодавства, для регулювання кредитування, відсутність кредитної історії та низка проблем у

класифікації кредитоспроможності. Для цього необхідно розробляти достовірну оцінку потенційного позичальника, відсікання «поганих» позичальників; розробка спеціального законодавства, регулюючого відносини у області кредитування; забезпечення централізованого зберігання даних.

Список використаних джерел:

1. Рудченко І.В. Кредитоспроможність позичальників як критерії формування кредитних відносин // Держава та регіони. – 2008. – №5. – С.162-165
2. Маслак Н. Чи зацікавлені банки кредитувати АПК // Пропозиція. – 2010. – №10. – С.30-36.
3. Бермічева О.В. Визначення рейтингу кредитоспроможності позичальників // Наше право. – 2007. – №3. – С.73-77.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.